

# หน่วยการเรียนรู้ที่ ๙

## “ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับภาษาไทย”





# ลักษณะเฉพาะของภาษาไทย

๑ ) **ภาษาไทยเป็นภาษาคำโดด** คำส่วนใหญ่เป็นคำพยางค์เดียว ไม่มีเสียงควบกล้ำ มีความหมายสมบูรณ์ในตัวเอง มักเป็นคำที่ใช้กันมาแต่เดิมในชีวิตประจำวัน เช่น

คำเรียกเครื่องญาติ : พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย

คำบอกกริยาอาการ : ยืน เดิน วิ่ง นั่ง นอน ไป

คำเรียกของใช้ในครัวเรือน : เตา มีด ช้อน ถ้วย ชาม ไฟ

๒ ) **ภาษาไทยเป็นภาษาเรียงคำ** การเรียงคำในภาษาไทยเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง การเปลี่ยนตำแหน่งของคำ จะทำให้ความหมายของคำเปลี่ยนไปด้วย เช่น

เคยทำให้เขา      เขายาเคยทำให้      เคยให้เขางาน  
เขายาเคยให้ทำ      ทำให้เขายา      ให้เขายาเคยทำ

๙ ) **ภาษาไทยมีตัวสะกดตรงตามมาตรา** คำไทยแท้จะมีตัวสะกดตรงตามมาตรา และไม่มีการันต์ มาตราตัวสะกดมี 8 มาตรา ดังนี้

**แม่ กก ใช้ ก สะกด** เช่น รัก แรก แจก บอก ปาก

**แม่ กด ใช้ ດ สะกด** เช่น ดัด แดด เด็ด เกิด สาด

**แม่ กบ ใช้ บ สะกด** เช่น ดับ ดาบ ตอบ แสง เติบ

**แม่ กง ใช้ ง สะกด** เช่น น้อง จัง นั่ง แปঁง কুঁগ

**แม่ กน ใช้ ນ สะกด** เช่น سان สอน ป้อน สวน แสง

**แม่ กม ใช้ ม สะกด** เช่น ยื้ม ยื່ມ ສັນ ສາມ ທາມ

**แม่ เกย ใช้ ຍ สะกด** เช่น ยาย สาย เคย ขาย ถ้วย

**แม่ เกอว ใช้ ວ สะกด** เช่น ว่าว ວົວ ແຈ້ວ ເຂົ້ວ

## ๔ ) ภาษาไทยมีเสียงวรรณยุกต์

คำทุกคำในภาษาไทยจะมีเสียงวรรณยุกต์แม้จะไม่มีรูปวรรณยุกต์กำกับ เมื่อเสียงวรรณยุกต์เปลี่ยนไปความหมายของคำย่ออมเปลี่ยนไปด้วย เช่น

กาน หมายถึง ตัดเพื่อให้แตกใหม่  
ก่าນ หมายถึง ด่าง, ผ่าน, มีลายพาด  
ก้าນ หมายถึง ส่วนที่ต่ออดอก หรือใบ  
หรือผลกับกิ่งไม้



๕ ) **ภาษาไทยมีคำลักษณนาม** ลักษณนาม คือคำที่ใช้แสดงลักษณะของคำนาม ซึ่งแตกต่างกันไป  
เมื่อกำหนดลักษณนามที่ซ้ำกับนามข้างหน้า และลักษณนามที่ใช้คำอื่น แสดงรูปลักษณะดังนี้

( ๕.๑ ) **ลักษณนามอยู่หลังจำนวนนับ เช่น**

ปากกา 2 ด้าม เทียน 2 เล่ม  
ขลุย 2 เเละ เลือย 2 ปืน  
ดินสอ 2 แท่ง ไข่ 2 ฟอง

( ๕.๒ ) **ลักษณนามที่อยู่หลังคำนาม เพื่อเน้นหนัก**

และบอกให้รู้ลักษณะของนามข้างหน้า เช่น  
กระดาษแผ่นนี้ หวานวงนั้น  
ตี๊ตัวโน้น ปากกาด้ามนี้

๖ ) ภาษาไทยมีคำอาการนาม คำอาการนาม คือคำที่เกิดจากการเติม “การ” หรือ “ความ” ไว้หน้าคำกริยา หรือคำวิเศษณ์ เพื่อทำให้เป็นคำนาม ดังนี้

**“การ”** ใช้เติมหน้าคำกริยา เมื่อต้องการหมายถึงอาการการกระทำการฝึกฝน ทำให้เกิดทักษะและความชำนาญ การวิ่ง เป็นการออกกำลังกายที่ทำได้ง่ายที่สุด การพูด คือการเปล่งเสียงออกมากเป็นด้วยคำ

**“ความ”** ใช้เติมหน้าคำกริยาหรือคำวิเศษณ์ เมื่อต้องการหมายถึงสภาพความเป็นอยู่ เช่นเป็นคนมีความคิดและแสวงหาความรู้ตลอดเวลา บ้านเมืองของเรารอยู่กันมาด้วยความสงบสุข สำราญเป็นคนที่มีความมานะพยายามอย่างมาก

## ๙ ) ภาษาไทยมีคำพ้องรูปพ้องเสียง

**๙.๑ ) คำพ้องรูป** หมายถึง คำที่มีรูปเหมือนกัน แต่ออกเสียงต่างกัน และมีความหมายต่างกัน การอ่านคำพ้องรูปให้สังเกตที่บริบทของคำ เช่น เพลา อ่านว่า เพลา หมายถึง เบ้าๆ หรือตัด เพ-ลา หมายถึง เวลา

**๙.๒ ) คำพ้องเสียง** หมายถึง คำที่ออกเสียงเหมือนกัน แต่เขียนต่างกัน และมีความหมายต่างกัน การเขียนคำพ้องเสียงต้องสังเกตที่บริบทของคำ เช่น

สัน หมายถึง สิ่งที่มีลักษณะบุนสูงเป็นแนวยาว  
สร " เลือกคัด

สรรค์ " สร้าง

สรรพ " ทั้งหมด

สันต์ " สงบ



## ๔) ภาษาไทยมีคำราชศัพท์และคำสุภาพ

ภาษาไทยมีคำราชศัพท์และคำสุภาพ หมายถึง การใช้คำให้เหมาะสมกับกาลเทศะ และฐานะของแต่ละบุคคล เช่น คำว่า “**太子**”

พระมหาภัตตริย์ ใช้ สวรรคต  
ขุนนาง ข้าราชการ ใช้ อันจกรรม อสัญกรรม  
พระสงฆ์ ใช้ มรณภาพ  
สุภาพชนทั่วไป ใช้ ดึงแก่กรรม เสียชีวิต



## ๕) ภาษาไทยมีวรรณคตอัน

วรรณคตอันเป็นการแบ่งความ ถ้าเว้นวรรณคตอันผิด ความหมายจะเปลี่ยนไป ดังนั้น การพูดหรือเขียนในภาษาไทย ต้องแบ่งระยะระหว่างคำหรือข้อความให้ถูกต้อง เช่น

**เรื่องโครงพระโครง** หรือ เรื่อง - โครง - พระ - โครง

๑๐ ) **ภาษาไทยมีการสร้างคำ** ภาษาไทยเป็นภาษาคำโดด คำดังเดิมที่มีใช้ส่วนใหญ่เป็นคำพยางค์เดียว เมื่อสังคมกว้างขึ้น ภาษาถูกต้องขยายตัวไปตามความต้องการ ภาษาไทยจึงมีการสร้างคำ เพื่อให้มีคำใช้ในภาษามากขึ้น ดังนี้

๑๐.๙ ) **การประสมคำ** คือการนำคำที่มีความหมายต่างกัน ตั้งแต่ ๒ คำขึ้นไป มาประสมกัน เกิดเป็นคำใหม่ ที่มีความหมายใหม่ แต่ออาจคงเดิมความหมายของคำเดิม เช่น

พ่อ + ตา = พ่อตา **หมายถึง** พ่อที่ลูกเรียกว่า ตา

คน + ใช้ = คนใช้ **หมายถึง** คนที่มีหน้าที่ดูแลรับใช้

คน + ไข้ = คนไข้ **หมายถึง** ผู้ป่วย ผู้บาดเจ็บ

**๑๐.๒ ) การซ้อนคำ** คือคำที่เกิดจากการนำคำที่มีความหมาย หรือใกล้เคียงกัน มาเรียงต่อกัน เกิดเป็นคำใหม่ แบ่งออกได้ 2 ชนิด คือ คำซ้อนเพื่อความหมาย และคำซ้อนเพื่อเสียง ดังนี้

★ **คำซ้อนเพื่อความหมาย** คือ การนำคำที่มีความหมายเหมือนกัน คล้ายคลึงกัน หรือมีความหมายตรงข้ามกัน มาเรียงซ้อนกัน เกิดเป็นคำใหม่ที่มีความหมายซัดเจนขึ้น หรืออาจมีความหมายเปลี่ยนแปลงไป แต่ยังคงเกี่ยวเนื่องกับความหมายเดิม เช่น

นัดหมาย หมายถึง กำหนดและกะกันไว้  
เปิดเผย ” ทำสิ่งที่ปิดบังอยู่ให้เผยแพร่ออก

★ **คำซ้อนเพื่อเสียง** คือการนำคำที่มีเสียงใกล้กัน มาเข้าคู่กัน ทำให้เกิดความหมายขึ้น คำที่นำมาซ้อนมักมีพยัญชนะต้น และตัวสะกดตรงกัน แต่ประสมสระต่างกัน สระนั้นมักเป็นสระที่ใกล้เคียงกัน เช่น

โตรตง หมายถึง อาการแห่งสิ่งของที่ห้อยยว แล้วแกว่งไปมาได้  
ย้ำแย่ หมายถึง เหน็บเหนืออยมาก, ลำบากมาก

**๑๐.๓ ) การซ้ำคำ** คือ คำที่เหมือนกันทั้งเสียงและความหมาย เป็นการกล่าวซ้ำคำเดิม โดยใช้ไม้ย芒ก เกิดเป็นคำใหม่ที่มีความหมายคล้ายคำเดิม แต่อาจเน้นความหมายต่างกัน แยกความหมายเป็นสัดส่วน มีความหมายเป็นพหุพจน์ หรือความหมายเปลี่ยนเป็นลានวน เช่น

- ★ เด็กคนนี้เรียนหนังสือ~~เก้ง~~เก่ง (**เน้นความหมายให้มีน้ำหนักยิ่งขึ้น**)
- ★ เข้ายกเลื่้อผ้าออกเป็น~~ชุดๆ~~ (**แยกความหมายเป็นสัดส่วน**)
- ★ ~~เด็กๆ~~ กลุ่มนั้นชอบเล่นกีฬา (**ความหมายเป็นพหุพจน์**)
- ★ ชีวิตของเขาช่าง~~瘤ๆ~~ แล้งๆ เหลือเกิน (**ความหมายเปลี่ยนไปเป็นลានวน**)



**๑๐.๔ ) การ sama-s - การ san-si** เป็นการประสมคำอย่างหนึ่ง ซึ่งไทยรับมาจากการภาษาบาลีสันสกฤต

**คำ sama-s** เกิดจากการนำคำบาลีสันสกฤตมารวมกัน เกิดเป็นคำใหม่ มีความหมายใหม่ แต่ยังคงเดาความหมายของคำเดิม เช่น

**หัตต์ + ศิลป** เป็น หัตตศิลป หมายถึง ศิลปะในการผลิตสิ่งต่างๆ ด้วยมือ

**อาสน์ + สงฆ** เป็น อาสน์สงฆ หมายถึง ที่ยกพื้นสำหรับพระสงฆ์นั่ง

**ศีล + ธรรม** เป็น ศีลธรรม หมายถึง ความประพฤติที่ดีที่ชอบ

**การ san-si** คือ การเชื่อมคำโดยกลุ่มกลืนเสียงระหว่างคำ โดยให้เสียงท้ายของคำต้นกลืนกับเสียงของคำที่นำมาต่อ เช่น

**พจน + อันุกรรม** เป็น พจนานุกรรม หมายถึง หนังสือว่าด้วยถ้อยคำในภาษาไดภาษาหนึ่ง

**สุข + อารมณ** เป็น สุขารมณ หมายถึง อารมณ์ที่มีความสุข

**สัตย + อธิษฐาน** เป็น สัตยาธิษฐาน หมายถึง การตั้งความจริงใจเป็นหลักอ้าง

**๑๐.๔ ) การแผลงคำ** คือ คำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงรูป และหรือเสียงสระ พยัญชนะ หรือวรรณยุกต์ ให้แตกต่างไปจากเดิมโดยความหมายไม่เปลี่ยนแปลง เช่น

จ่าย เป็น จำหน่าย หมายถึง ขาย จ่าย แจก  
ตร เป็น ดำริ หมายถึง คิด ไตรตรอง  
เกิด เป็น กำเนิด หมายถึง กำเนิด  
เพียง เป็น เพียง หมายถึง เท่า เสมอ เมื่อน

**๑๐.๕ ) การบัญญัตศัพท์** เป็นการสร้างศัพท์ใหม่ขึ้นใช้ในภาษาไทย อาจนำคำภาษาต่างประเทศ มาใช้ ทับศัพท์ หรือนำคำไทยมาประสมกันเป็นคำใหม่ โดยคำนึงถึงความหมายของคำเดิม หรือ นำคำภาษาสันสกฤตในภาษาไทยที่มีความหมายครอบคลุมภาษาต่างประเทศมาใช้แสดง ความหมายของคำ เช่น **แทรกรเกเตอร์ (Tractor) เฟอร์เมียม (Fermium)**



★ นำคำไทยมาประสมกันเป็นคำใหม่  
ลำโพง (loudspeaker)  
โคมไฟ (lamp)  
หมอน (pillow)  
ข้าวโพด (corn)  
ผ้าเช็ดตัว (towel)

★ นำคำภาษาสันสกฤตในภาษาไทยที่มีความหมาย  
ครอบคลุมมาแสดงความหมายของคำ  
โทรทัศน์ (television)  
ดาราศาสตร์ (astronomy)  
โลกาภิวัตน์ (Globalization)  
อัตตาธิปไตย (autocracy)

# ความรู้เรื่องคำ



## ความหมายของคำ

ราชบันทตยสдан (2556 : 258) ให้ความหมายของคำไว้ว่า หมายถึง เสียงพูด เสียงที่เปล่งออกมากรังหนึ่งๆ เสียงพูดหรือลายลักษณ์อักษรที่เขียนหรือพิมพ์ขึ้น เพื่อแสดงความคิด โดยปกติถือว่าเป็นหน่วยที่เล็กที่สุดซึ่งมีความหมายในตัว จากนิยามของราชบันทตยสдан กล่าวได้ว่า ลักษณะที่เกี่ยวข้องกับ “คำ” ประกอบด้วย ลักษณะทางเสียง ลักษณะทางรูปคำ และลักษณะทางความหมาย

**๑.๑ ) ลักษณะทางเสียง** คือ ความสามารถในการออกเสียงของคำนั้นๆ ได้อย่างถูกต้องตามมาตรฐานของภาษา ได้แก่

**๑.๑.๑ ) การออกเสียง ร ล** ถ้าออกเสียง  
ผิด ความหมายจะเปลี่ยนแปลง

#### **ออกเสียงถูก ออกเสียงผิด**

รีบร้อน	ลีบล้อน
รื้นเริง	ลืนเลิง
รุกราน	ลุกราน
ร่ายรำ	ล่ายลำ
ร้ายแรง	ล้ายลง
ราบรื่น	ลابลื่น

**๑.๑.๒ ) การออกเสียงคำควบกล้ำ** คำที่ควบด้วย  
ตัว ร ล ว เช่น กร กว กล ขว คร คล คว พส

#### **ออกเสียงถูก ออกเสียงผิด**

กรากран	กาบกาน
ແຕງกวາ	ແຕງกັວ
ກລັບກລາຍ	ກັບກາຍ
ໄຂວ້ເຂວ	ໄຂ້ເຂ
ຄລື່ຄລາຍ	ຄື່ຄາຍ
ຄຮອງແຄຮງ	ຄອງແຄງ
ຄວາມຄວາຍ	ຄາມຄາຍ

**๑.๑.๓ ) การอออกเสียงคำ** ในการอ่านหรือพูดออกเสียงคำในภาษาไทย ต้องอออกเสียงคำให้ถูกต้อง

กธิณทาน กะ - ถิน - นะ - ทาน  
ขมีขมัน ขะ - หมี - ขะ - หมัน  
คณิตศาสตร์ คะ - นิด - ตะ - สาด

**๑.๒ ) ลักษณะทางรูปคำ** ผู้ใช้ภาษาไทยต้องคำนึงถึงรูปคำ ดังนั้นในการเขียนคำแต่ละคำ ต้องคำนึงถึงรูปคำที่เขียนเน้นว่าถูกต้องหรือไม่ คำที่เขียนผิดอาจเป็นพยัญชนะตัน สระ วรรณยุกต์ หรือตัวสะกด

คำ	ความหมาย
กะทัดรัด	สมตรง สมส่วน เหมาะเจาะ
กันแสง	ร่องให้
บยะແບຍງ	เกลียดเมื่อได้เห็น ได้สัมผัส

**๑.๓ ) ลักษณะทางความหมาย** คำต่างๆ ที่ใช้ในภาษาไทยย่อ渑ีความหมาย อาจเป็นความหมายตรง ความหมายแฝง ขอบเขตของความหมายอาจจะกว้างหรือแคบ หรือเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา

๒ ) ชนิดของคำ ตามหลักภาษาไทยได้แบ่งคำออกเป็น ๗ ชนิดดังนี้

๒.๑ ) **คำนาม** คือคำเรียกชื่อคน สัตว์ สิ่งของ และสิ่งต่างๆ ทำหน้าที่เป็นบทประธาน และเป็นบทกรรมของประโยค หรือทำหน้าที่อื่นๆ เช่น

หนังสืออยู่บนโต๊ะ<sup>๑</sup>  
การดำเนินการแบ่งกوا  
มะม่วงวางอยู่ในตะกร้า<sup>๒</sup>

๒.๒ ) **คำสรรพนาม** คือคำที่ใช้แทนคำนาม และทำหน้าที่เหมือนคำนาม เช่น

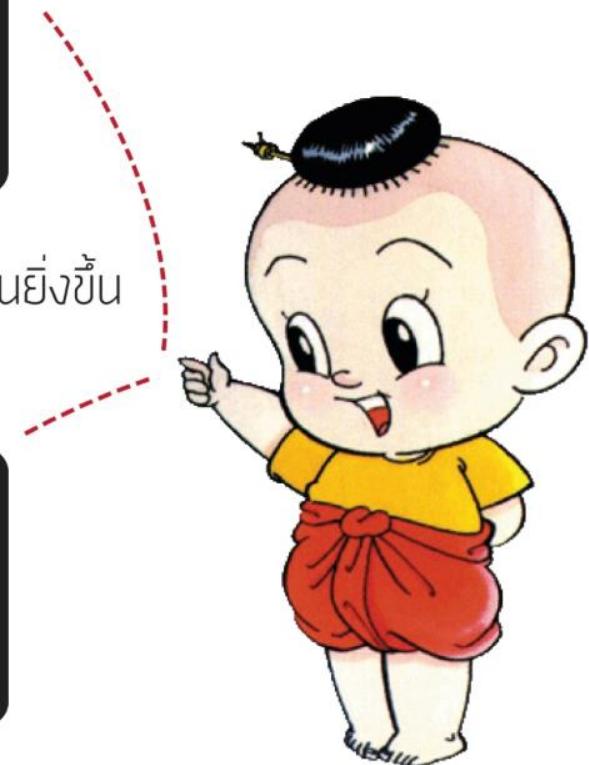
ลันกำลังเล่นกีฬา<sup>๓</sup>  
เขางานไปโรงเรียน<sup>๔</sup>  
มันแห่าในยามค่ำคืน<sup>๕</sup>

๒.๔ ) คำกริยา คือ คำที่แสดงอาการของคำนาม คำสรรพนาม เพื่อให้รู้ว่า นาม  
หรือสรรพนามนั้น ทำอะไร หรือเป็นอย่างไร เช่น

คุณพ่อ~~นอน~~หลับสนิท  
วิทยาลัยฯ ~~ประกาศ~~หยุด 3 วัน  
ทุกคน~~เดิน~~ออกกำลังกายทุกเช้า

๒.๕ ) คำวิเศษณ์ คือคำที่ใช้ประกอบคำอื่น ให้มีเนื้อความซัดเจนยิ่งขึ้น  
ทำหน้าที่เป็นบทขยายประธาน กริยา และกรรม เช่น

พวกเราเดิน~~เร็วๆ~~ หน่อย  
ເຮັດກິນ~~มาก~~ຈົນອ້ວນลงพຸງ  
คุณຍາຍ~~ພອມ~~ນາກເກີນໄປແລ້ວນະຄະ



**๒.๕ ) คำบุพบท** คือคำที่ใช้นำหน้านาม สรรพนาม เพื่อบอกความหมายเกี่ยวกับ  
ระหว่างคำกริยา กับ คำนาม หรือ สรรพนามนั้นๆ เช่น  
แดงยืนคำร้อง~~ต่อ~~ ศาล  
พี่สาวจะกลับ~~จาก~~ อเมริกาแล้ว

**๒.๖ ) คำลันนาน** คือ คำที่ทำหน้าที่เชื่อมคำ เชื่อมความ และ เชื่อมประโยค  
ให้มีความสมบูรณ์ เช่น  
พ่อ~~และ~~แม่จะเดินทางไปเชียงใหม่  
~~แม้~~ย้ายแก้วจะยากจน ยายก็ยังทำบุญตักบาตรทุกเช้า

**๒.๗ ) คำอุทาน** เป็นคำบอกความรู้สึกของผู้พูด เป็นคำกล่าวเพิ่มเติม  
เพื่อต้องการเน้นความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น  
~~ต้วย ต้วย !~~ อันลืมทำการบ้านส่งครู  
~~ໂຮ່ເໝ່ຍ !~~ น่าสงสารจังเลย

๕ ) การเขียนสะกดคำ การเขียนสะกดคำเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะถ้าเขียนสะกดคำไม่ถูกต้อง ความหมายของคำย่อมเปลี่ยนแปลงไป ไม่ตรงตามความต้องการ

สาเหตุที่ทำให้การเขียนสะกดคำผิด มีดังนี้

#### ๕.๑ ) เขียนผิด เพราะไม่ทราบความหมายของคำ

ในการเขียนคำแต่ละคำ ผู้เขียนต้องคำนึงถึงความหมายของคำประกอบไปด้วยเสมอ จึงจะทำให้การเขียนคำไม่ผิดพลาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเขียนคำพ้องเสียง เช่น

วад : วадเขียนหรือลากเส้นเป็นลวดลาย

วາต : ลม หน้าต่าง ช่องลมที่มีبانเปิดปิด

วาท : คำพูด ด้วยคำ ลักษณะความเห็น

วาย : เครื่องประโคม เครื่องบรรเลง เครื่องเป่า



### ๓.๒ ) เขียนผิด เพราะใช้แนวเทียบผิด

การเขียนคำโดยนึกเทียบกับคำอื่น ที่ออกเสียงเหมือนกัน เพราะเข้าใจว่าเขียนเหมือนกัน โดยไม่ได้คำนึงถึงความหมายของคำ ย่อมทำให้พลาดได้ เช่น

จันง มักเขียนผิด เพราะใช้แนวเทียบกับคำว่า องค์  
อารมณ์ มักเขียนผิด เพราะใช้แนวเทียบกับคำว่า รื้นรมย์  
อาบิสสังส์ มักเขียนผิด เพราะใช้แนวเทียบกับคำว่า พระสังฆ์



### ๓.๓ ) เขียนผิด เพราะออกเสียงผิด

การออกเสียงผิดตามความเคยชินจะมีผลต่อการถ่ายทอดเสียงนั้นออกมาเป็นตัวอักษร นั่นคือเขียนคำผิด คำที่มักเขียนผิด เพราะออกเสียงผิด เช่น

คำ	การออกเสียง
พรรณนา	พัน - บะ - นา
นะมักเขมนัน	นะ - มัก - นะ - เม่น

๕ ) เขียนผิดเพรากมีประสบการณ์ผิด

คำบางคำที่เขียนผิด เพราะมีประสบการณ์จากมีผู้ใช้ให้เห็นอยู่เสมอ จนจำได้ติดตา เช่น  
เห็นจากหนังสือพิมพ์ เห็นรายการอาหารจากร้านค้า เห็นจากป้ายประชาสัมพันธ์ เช่น

## ดูลพินิจ : การวินิจฉัยที่เห็นสมควร

ผัดกะเพรา : ชื่ออาหารชนิดหนึ่ง ใช้เนื้อสัตว์ผัดกับเครื่องปรุง

๑.๔ ) เขียนผิดเพราะไม่รู้หลักเกณฑ์ในการเขียน

ต้องทำความเข้าใจกับหลักเกณฑ์ต่างๆ ในการเขียน และพยายามจดจำหลักเกณฑ์ให้ได้โดยอาศัยการฝึกฝนและทบทวนอยู่เสมอ เช่น หลักการใช้ บีส บัน, หลักการใช้ "ss" หลักการใช้ ณ หลักการประและไม่ประวัศรชนีย์ ฯลฯ เช่น

## ក្រោហេ ក្រោពីយម ក្រោរោះ កែវាន់បាន កែវាត្រុះ

กบก ขยับ สเมคด สเมาน ขโมย

# ความรู้เรื่องประโยชน์



## ๑ ) ความหมายของประโยชน์

ให้ความหมายของประโยชน์ไว้ว่า คำพูดหรือข้อความ ที่ได้ความบริบูรณ์ตอนหนึ่งๆ เช่น ประโยชน์บอกเล่า ประโยชน์ปฏิเสธ ประโยชน์คำダメ

## ๒ ) ส่วนประกอบของประโยชน์

ประโยชน์โดยทั่วไปประกอบด้วยส่วนประกอบสำคัญ 2 ส่วน คือ การประธาน และการแสดง ซึ่งจะขาดส่วนหนึ่งส่วนใดไม่ได้ ดังนี้

๒.๑ ) **การประธาน คือ** ส่วนสำคัญของประโยชน์ ที่เป็นผู้กระทำ หรือเป็นผู้แสดงกิริยาอาการในประโยชน์

๒.๒ ) **การแสดง คือ** ส่วนที่แสดงกิริยาอาการของภาคประธานว่าทำอะไร อยู่ในสภาพใด หรือเป็นอะไร

## **๕ ) ชนิดของประโยชน์**

การแบ่งชนิดของประโยชน์ อาจทำได้หลายวิธี อยู่ที่ว่าจะใช้เกณฑ์ใดเป็นหลักในการพิจารณา เช่น การแบ่งชนิดของประโยชน์ตามลักษณะโครงสร้าง จะแบ่งได้เป็น 3 ชนิด ได้แก่ ประโยชน์ความเดียว ประโยชน์ความรวม และประโยชน์ความซ้อน ถ้าแบ่งตามลักษณะการเรียงลำดับคำ แบ่งได้เป็น 4 ชนิด คือ ประโยชน์ตรตุ ประโยชน์กริยา ประโยชน์กรรม และประโยชน์การรัตน์ ในการเรียนการสอนครั้งนี้จะแบ่งชนิดของประโยชน์ตามเจตนาของผู้ส่งสาร ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 4 ชนิดดังนี้

**๕.๑ ) ประโยชน์บอกเล่า** คือ ประโยชน์ที่ต้องการบอกเหตุการณ์ เรื่องราว และความคิดเห็นเพื่อเป็นการแจ้งให้ทราบ

**๕.๒ ) ประโยชน์ปฏิเสธ** คือ ประโยชน์ที่ต้องการบอกเหตุการณ์ หรือเรื่องราว และความคิดเห็นที่มีใจความไม่ยอมรับ มักมีคำว่า ไม่ ไม่ได้ ไม่มี ไม่ใช่ เป็นการกล่าวปฏิเสธ

**๕.๓ ) ประโยชน์คำดำเนิน** คือ ประโยชน์ที่มีเนื้อความดำเนิน ต้องการคำตอบ จะมีคำที่แสดงคำดำเนินว่า ใคร อะไร อย่างไร เมื่อไร ทำใน ที่ไหน หรือไม่ อาจจะอยู่ต้นประโยชน์หรือท้ายประโยชน์ก็ได้

## **๕.๔ ) ประโยชน์สำหรับ หรือชักชวน**

คือประโยชน์ที่แสดงความต้องการ อาจเป็นลักษณะคำสั่ง คำขอร้อง หรือคำชักชวน ประโยชน์เหล่านี้ มักจะลงทะเบียนบุรุษที่ 2 ไว้ในฐานที่เข้าใจ ถ้ามีประธานก็จะมีเพื่อเน้นความ หรือบอกให้รู้ตัว ดังนี้

**๕.๔.๑ ) ประโยชน์สำสั่ง** เป็นประโยชน์ที่ต้องการให้ผู้รับสาร ทำตามโดยไม่ต้องยัง มักจะมีคำว่า จง อย่า ห้าม หรือมีคำที่แสดงอาการห้าม หรือบอกความบังคับ อยู่ในส่วนใดส่วนหนึ่งของ ประโยชน์ บางครั้งอาจต้องอาศัยน้ำเสียงด้วย

**๕.๔.๒ ) ประโยชน์ขอร้องหรือชักชวน** เป็นประโยชน์ที่ผู้ส่งสารต้องการขอร้อง วิงวอน ชักชวน และตักเตือน ให้ผู้รับสารทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มักจะมีคำว่า โปรด ช่วย กรุณา วน ขอ ฯลฯ หน้าประโยชน์ หรือลงท้ายประโยชน์ ด้วยถ้อยคำที่มีน้ำเสียงเชิงขอร้อง

# ความรู้เรื่องสำนวนไทย



## ๙) ความหมายของสำนวน

หมายถึง ด้วยคำที่เรียบเรียง โวหาร บางทีก็ใช้ว่า สำนวนโวหาร;  
ด้วยคำหรือข้อความที่กล่าวสืบท่อ กันมาช้านานแล้ว มีความหมายไม่ตรง  
ตามตัว หรือมีความหมายอื่นแฟงอยู่; ด้วยคำที่แสดงออกมาเป็นข้อความ  
พิเศษเฉพาะภาษาหนึ่งๆ ; ชนเชิงหรือท่วงทำนองในการแต่งหนังสือหรือพูด  
สรุปได้ว่า สำนวนไทย หมายถึง กลุ่มคำที่เรียบเรียงขึ้นโดยไม่เคร่งครัดหลัก  
ไวยากรณ์ มีความหมายไม่ตรงไปตรงมา แต่มีความหมายลึกซึ้ง  
คมกาจในเชิงเปรียบเทียบ



## ๒ ) ที่มาของสำนวนไทย

๒.๑ ) เกิดจากการธรรมชาติ

ตื้นแต่ไก่หัว ลมเพลเมพัด น้ำซึมบ่อกราย

๒.๒ ) เกิดจากการเล่น

จนมุ่ม เข้าปั้ง ไฟต้าย ม้วนเสื่อ

๒.๓ ) เกิดจากวัฒนธรรมประเพณี

บ้านเมืองมีข้อมีแป ผังรกรังราก

๒.๔ ) เกิดจากศาสนา

เจ้าไม่มีศาลา ปีดทองหลังพระ ทำคุณบูชาโภ

๒.๕ ) เกิดจากความประพฤติ

พักซ์รอยหน้า ตำหน้าพริกละลายแม่น้ำ ชุมมือเปีบ



๒.๖ ) เกิดจากอุบัติเหตุ

ตกกระไดพลอยโจน พลังปากเสียสิน พลังตื้นตอกตันไม้

๒.๗ ) เกิดจากเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ

หอกข้างแคร์ หน้าสีวูหน้าขาวน ล้มหมอนนอนเสื่อ

๒.๘ ) เกิดจากอวัยวะในร่างกาย

แก้ตัว ดื่มน้ำ ปากหนัก ตาแผลเม

๒.๙ ) เกิดจากสัตว์

นกสองหัว วัวสันหลังหวะ สุนัขจนตรอก

๒.๑๐ ) เกิดจากพิษพันธุ์ต่างๆ

อ้อยเข้าปากช้าง มะนาวไม่มีน้ำ เด็ดบัวไม่เหลือใย

๒.๑๑ ) เกิดจากประวัติศาสตร์

ข้าวยากหมากแพง น้อนหลับทับสีทธิ์ ศึกเหนือเสือใต้

๒.๑๒ ) เกิดจากเรื่องราวในวรรณคดีจากนิทานต่างๆ

ลูกทรพี วัดร้อยตีน งอมพระราม กระต่ายตีนตูม



## ๓ ) คุณค่าของสำนวนไทย

๓.๑ ) **ใช้เป็นเครื่องเตือนใจให้คิด** เป็นเครื่องมือในการอบรมสั่งสอน แนะนำชี้แนวทาง ควรปฏิบัติ ทำด้วยความบุ่ม\_nlslะเมียดละใน หลักเลี่ยงการหักหาญ្ញា\_ ใน ดังนี้

★ แนะนำสั่งสอนด้านความรักและการครองเรือน  
อย่าซิงสุกก่อนห้าม  
ปลูกเรือนตามใจผู้อยู่



★ แนะนำด้านให้การศึกษาอบรม  
รักวัวให้ผู้กรักลูกให้เต็ม  
เห็นช้างขี้ ขี้ตามช้าง

★ แนะนำด้านการพูดจา และความประพฤติ  
ปลาหม่อนตาย เพราะปาก  
น้ำขุ่นไว้ใน น้ำใสไว้นอก

## ๑.๒ ) สำนวนไทยสะท้อนให้เห็นความคิด ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี ของไทย ดังนี้

★ ความเชื่อทางศาสนา

มารพจัญ

พระมาโปรด

ความเชื่อในเรื่องผีสางเทวดา

ผีเข้าผีออก

ลูกผีลูกคน

ความเชื่อเกี่ยวกับดวงชะตา

เจ้าหัวไม่มี

เคราะห์หามยามร้าย

ความเชื่อเกี่ยรติยศชื่อเสียง

สมการกันไก่วัด

เสียชีพอย่าเสียสัตย์

ต.๓ ) สำนวนไทยสะท้อนให้เห็นภาวะความเป็นอยู่ของสังคมในด้านต่างๆ ดังนี้

★ **ด้านอาชีพ**

วัวหายล้อมคลอก  
ตีวัวกระเทบตราด

★ **การดำรงชีวิต**

อย่าไว้ใจทางอย่าวางใจคน  
กำลังกิน กำลังนอน

★ **ด้านเศรษฐกิจ**

เข้าพอกเข้าห่อ  
บุ่งเจียมห่มเจียม



๕.) สำนวนไทยสะท้อนให้เห็นเกี่ยวกับลักษณะอุปนิสัย  
และพฤติกรรมของไทย ดังนี้

ลื้นเหมือนปลาไหล  
ยุให้รำตำแหน่ง



๖.) สำนวนไทยทำให้การพูดการเขียนมีอรรถรส

คือ สำนวนไทยช่วยให้การอธิบายหรือเขียนข้อความที่ยืดยาว มารวบความให้สั้น  
ง่ายๆ ให้ความที่กรอบเจาะจง ให้ข้อคิดและตีความ สามารถเรียกร้องความสนใจ  
ได้มาก ทำให้การใช้ภาษาในการสื่อสาร มีอรรถรสยิ่งขึ้น เช่น

**เก็บเบี้ยนิตตถุนร้าน :** เก็บเล็กผสมน้อย หรือทำอะไรที่ประกอบด้วยส่วนเล็กส่วนน้อย  
จนสำเร็จเป็นรูปเป็นร่างขึ้นมา